

## ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21

### International Relations Theory in 21st Century

วารภรณ์ จุลปานนท์<sup>1</sup>

Waraporn Julpanont

warajul@gmail.com

Received: 29/10/64 Revised: 16/12/64 Accepted: 16/12/64

#### บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 มีจุดประสงค์สำคัญคือ (1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (2) เพื่อศึกษาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 และ (3) เพื่อศึกษาประโยชน์และข้อจำกัดของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า (1) การศึกษาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเริ่มต้นจากงานเขียนของ อี. เอช. คาร์ร (E. H. Carr) เรื่อง The Twenty Years Crisis, 1919-1939 พิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. 1940 และงานเขียนของ ฮันส์ เจ. มอร์แกนทอ (H. J. Morgenthau) เรื่อง Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace พิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. 1948 ซึ่งเสนอมุมมองในสำนักสันนิบาตหรือการเมืองเพื่ออำนาจ ขณะเดียวกันก็ยังรักษามุมมองด้านเสรีนิยม อุดมคตินิยม หรือความร่วมมือระหว่างรัฐไว้ โดยวิพากษ์แนวคิดด้านสันนิบาตอาจทำให้เกิดการ

---

<sup>1</sup>คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ (2) ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลักในศตวรรษที่ 21 ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ สำนักสังนิยม สำนักเสรีนิยม สำนักการประกอบสร้าง ทฤษฎีมาร์กซิส นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีย่อย ๆ อีก 67 ทฤษฎี เช่น ทฤษฎีมาร์กซิสใหม่ ทฤษฎีสตรี ทฤษฎีกรีน (3) ประโยชน์ของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคือเป็นกรอบความคิดในการอธิบายถึงสาเหตุของปรากฏการณ์และคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การศึกษาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะทำให้เกิดการตระหนักในตนเอง (self-awareness) ในการจะเลือกประยุกต์ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามอำนาจหรือขอบเขตที่ทฤษฎีจะอธิบายได้อย่างสอดคล้องกับปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่ต้องการอธิบาย ส่วนข้อจำกัดของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็คือ แต่ละทฤษฎีมีอำนาจในการอธิบายปรากฏการณ์แตกต่างกันตามประเด็นปัญหาที่ต้องการอธิบาย

**คำสำคัญ:** ทฤษฎี; ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ; ศตวรรษที่ 21

**Abstract**

The purpose of this research in to study (1) The development of international relations theory (2) International Relations Theory in 21<sup>st</sup> century and (3) The benefits and constraint of international relations theory. The study of the topic reveals that the study of international relations theory can be traced to E.H. Carr's "The Twenty Years' Crisis", which was published in 1939 and to Hans J. Morgenthau's "Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace" published in 1948 which presented the concept of realism or international politics in the struggle for power. The key theories that have shaped the world politics and globalization are Realism, Liberalism, Constructivism and Marxism. Apart from these theories, a further 67 theories of International Relations have emerged as a sub-set to explain the key theories such as neo-Marxism feminism, green theory. The benefit of international relations Theory is to conceptualize, explain and assess phenomenon. And the constraint of this theory is the power of explaining the situation or circumstances.

**Keywords :** theory; international relations; 21<sup>st</sup> century

## บทนำ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นสาขาวิชามีจุดเริ่มต้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ในดินแดนที่เคยเป็นเจ้าอาณานิคมที่ยิ่งใหญ่คืออังกฤษ ในช่วงปี ค.ศ. 1919 เห็นได้จากการเปิดสอนสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในมหาวิทยาลัยเวลส์ (University of Wales) (Reiter, 2015) จากนั้นใน ค.ศ. 1920 ก็ได้เปิดการเรียนการสอนในสาขาดังกล่าวที่ London School of Economics นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาด้านการระหว่างประเทศระดับมหาวิทยาลัยแห่งแรกในเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ เพื่อเตรียมบุคลากรเข้าทำงานในสันนิบาตชาติ ซึ่งต่อมาในช่วงท้ายของทศวรรษที่ 1920 และได้มีการศึกษาสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสหรัฐฯ อย่างกว้างขวางด้วย ทั้งในมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ ตลอดจนมหาวิทยาลัยทัฟส์ ซึ่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การศึกษาสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสหรัฐฯ ได้แพร่ขยายมากขึ้นเห็นได้จากการเกิดขึ้นของนักคิดทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการเมืองโลกหลายท่าน ทั้งนักคิดที่อธิบายสาเหตุของสงครามและสันติภาพ นักคิดที่อธิบายความร่วมมือระหว่างประเทศ นักคิดที่อธิบายพฤติกรรมรัฐในด้านต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจกำหนดนโยบายต่างประเทศ นักคิดที่เห็นว่ารัฐมีบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์หรือความเชื่อ ความคิดในการแสดงบทบาท ซึ่งนักคิดเหล่านี้ช่วยเพิ่มพูนการอธิบายพฤติกรรมของตัวแสดง (actors) ในเวทีโลกให้ชัดเจนขึ้นไม่มากนัก เนื่องจากตัวแสดงในเวทีโลกที่นอกเหนือจากรัฐต่างทวีความสำคัญมากขึ้น ทั้งบรรษัทข้ามชาติ องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันระหว่างประเทศ หรือ องค์กรระหว่างประเทศ บัณฑิตชน ตลอดจนผู้ก่อการร้าย

ทั้งนี้ ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลัก ๆ ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 และได้แก่ สำนักสังคมนิยม สำนักเสรีนิยม สำนักประกอบสร้าง (Snyder, 2004) ตลอดจนสำนักมาร์กซิสใหม่ สำนักอังกฤษ และในต้นศตวรรษที่ 21 ได้มีการพัฒนาทฤษฎีการเมืองชั่วคราว (Monteiro, 2014) เพื่ออธิบายความเหนือกว่าด้านการทหารของสหรัฐฯ ด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่า ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีหลากหลายสำนัก แต่ละสำนักมีมุมมองในการอธิบายพฤติกรรมของตัวแสดงในเวทีโลกแตกต่างกัน อีกทั้งยังมีการพัฒนาทฤษฎีใหม่ๆ เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 และต้นศตวรรษที่ 21 ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่องทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจทั้งในแง่พัฒนาการของทฤษฎีและขอบเขตในการอธิบายของทฤษฎีดังกล่าว

### คำถามการวิจัย

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีพัฒนาการมาอย่างไร ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างไร และทฤษฎีดังกล่าวมีประโยชน์และข้อจำกัดอย่างไรบ้าง

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาประโยชน์และข้อจำกัดของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

## ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาพัฒนาการของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ.1940) จนถึง ค.ศ. 2015

## วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประเภทการวิจัย** การวิจัยเรื่อง ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร หนังสือ บทความ บทวิจารณ์ บทความวิเคราะห์ ตลอดจนวารสารหรืองานเขียนของนักคิด นักทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง ค.ศ.2015 เช่น งานเขียนของ Nuno P. Monteiro (นูโน พี ทอนเทโร) ในหนังสือเรื่อง ทฤษฎีการเมืองขั้วเดียว (Theory of Unipolar Politics) เป็นต้น

2. **วิธีการรวบรวมข้อมูล** รวบรวมข้อมูลเอกสารจากสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หนังสือ วารสาร ตลอดจนการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การฟังความเห็น แนวคิดวิเคราะห์จากนักวิชาการนานาชาติ จากบทสัมภาษณ์ และบทสนทนา และการสัมมนาวิชาการ ใน you tube หรือจากวิดีโอที่เกี่ยวข้องในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีลักษณะเปิดกว้างช่วยให้ติดตามเนื้อหาที่ต้องการได้อย่างกว้างขวางแล้วนำมาสรุป วิเคราะห์ตีความข้อมูลนั้น

## ขั้นตอนการวิจัย

เริ่มจากการศึกษาและเก็บข้อมูลจากหนังสือวิชาการเกี่ยวกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากอดีต ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 สู่ปัจจุบันของนักคิด นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น งานเขียนของ คาร์ล

คอยท์ซ (Karl Deutsch) ในเรื่อง Political community and the North Atlantic Area งานเขียนของ ฮันส์ มอร์แกนทอ (Hans Morgenthau) ในเรื่อง Politics Among Nations: the struggle for power and peace งานเขียนของ อเล็กซานเดอร์ เวนด์ (Alexander Wendt) ในงานเขียนเรื่อง Social Theory of International Politics เป็นต้น นอกจากนี้ยังศึกษาบทความจากเอกสาร หนังสือ วิชาการ ตลอดจนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น อินเทอร์เน็ต ยูทูบ (Youtube) ที่เกี่ยวกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เชื่อมโยง ตรวจสอบความถูกต้อง และประมวลความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างตกผลึกทางความคิด จากนั้นนำมาเรียบเรียงเชื่อมโยงพัฒนาการทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากอดีตสู่ปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 โดยพิจารณาควบคู่ไปกับบริบทหรือสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป จากนั้นจึงเขียนเนื้อหาสำคัญของงานวิจัยและพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

## แนวคิดทฤษฎีในการศึกษา

### ทฤษฎีแห่งความรู้กับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 นี้จะใช้ทฤษฎีแห่งความรู้ การแสวงหาความรู้ของสำนักเหตุผลนิยม การแสวงหาความรู้ของสำนักประจักษ์นิยม และการแสวงหาความรู้ของสำนักปรากฏการณ์นิยมเป็นแนวทางในการตอบคำถามการวิจัยที่เกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและพัฒนาการจนมาถึงศตวรรษที่ 21 ซึ่งทฤษฎีแห่งความรู้ดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการศึกษาทฤษฎี

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และพัฒนาการของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะได้ศึกษาทฤษฎีแห่งความรู้ และทฤษฎีบ่อเกิดแห่งความรู้ ตลอดจนความเป็นมาของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนี้

### ทฤษฎีแห่งความรู้

ทฤษฎีแห่งความรู้ (Theory of Knowledge) หรือญาณวิทยา (Epistemology) มาจากภาษากรีกจากคำว่า episteme ซึ่งหมายถึงความรู้ (Knowledge) และ Logos ซึ่งหมายถึงศาสตร์หรือทฤษฎี (Theory) (ชัยวัฒน์, 2555, หน้า 2) ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีแห่งความรู้หรือที่เรียกในภาษาไทยว่า ญาณวิทยาจึงเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับบ่อเกิดแห่งความรู้ สิ่งที่รู้ การรู้ตามข้อเท็จจริง ธรรมชาติของความรู้ และเหตุแห่งความรู้ที่แท้จริง นอกจากนี้ Epistemology ยังเป็นสาขาที่สำคัญที่สุดสาขาหนึ่งของปรัชญา เป็นสาขาที่ค้นคว้าถึงต้นกำเนิด โครงสร้าง วิธีการ และความสมเหตุสมผลของความรู้ (ปานทิพย์, 2538, หน้า 99) และสำหรับการแสวงหาความรู้ หรือบ่อเกิดแห่งความรู้ นั้นนักปราชญ์กล่าวว่า “จิตของเรารู้ว่าอะไรจริงหรือไม่” โดยมีคำตอบที่มาจาก 2 ลัทธิคือ (1) ลัทธิอัตถนิยม (Subjectivism) หมายถึงไม่สามารถรู้ได้ว่าจริงหรือไม่ และ (2) ลัทธิปรนัยนิยม (objectivism) หมายถึงสามารถรู้ได้ว่าจริงหรือไม่ โดยการกำหนดขอบเขต 5 ประการ ในการวิเคราะห์คือ การสัมผัส (Sensation) ความเข้าใจ (Understanding) อัชฌัตติกญาณ (Intuition) การตรัสรู้ (Enlightenment) และวิवरณ์ (Revelation) (กิริติ, 2533) ทั้งยังมีการกล่าวถึงบ่อเกิดแห่งความรู้ว่ามี 5 ทฤษฎีคือ เหตุผลนิยม (Rationalism) ประจักษ์นิยม (Empiricism) เพศนาการนิยม (Sensationism) อนุมานนิยม (Apriorism) และ

สัญชาตญาณนิยม (Intuitionism) สำหรับนักทฤษฎีตะวันตกที่สนับสนุนว่าความรู้ได้มาจากเหตุผล (Rationalism) ก็เช่น เรอเน เดการ์ต (Rene Descartes) เบเนดิก สปิโนซา (Benedict Spinoza) เอ็มมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ฟรีดริช เฮเกล (Friedrich Hegel) ซึ่งนักคิดเหล่านี้เห็นว่าคำตอบสุดท้ายที่เป็นที่มาของความรู้คือ “Innate ideas” หรือ ความรู้ที่ติดตัวมาแต่เดิม ส่วนนักคิดที่เห็นว่าความรู้ได้มาจากประสบการณ์หรือประจักษ์นิยม (Empiricism) ก็เช่น John Locke (จอห์น ล็อก) เดวิด ฮูม (David Hume) เพราะมนุษย์เกิดพร้อมสมองที่ว่างเปล่าและความรู้ต่างๆ จะได้มาจากการอบรมสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้ เป็นต้น

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ (2555, หน้า 2-12) ได้กล่าวถึงขอบเขต การศึกษาของทฤษฎีแห่งความรู้หรือญาณวิทยาว่า ทฤษฎีแห่งความรู้ศึกษาถึงปัจจัยหรือเงื่อนไข บ่อเกิดหรือแหล่งกำเนิดของความรู้ ธรรมชาติแห่งความรู้ ความสมเหตุสมผลของความรู้ และขอบเขตของความรู้ นอกจากนี้ทฤษฎีแห่งความรู้ยังมีความสัมพันธ์กับต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ และสามัญสำนึก จิตวิทยา อภิปรัชญา ตรรกวิทยา เป็นต้น กล่าวคือ

(1) ความสัมพันธ์ของทฤษฎีแห่งความรู้กับวิทยาศาสตร์และสามัญสำนึกนั้น กล่าวได้ว่า ความรู้โดยทั่วไปมีอยู่ 3 แบบคือ ความรู้สามัญหรือสามัญสำนึก ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความรู้ทางญาณวิทยา ทั้งนี้ ความรู้สามัญอาจเป็นความรู้เรื่องเดียวกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความรู้ทางญาณวิทยา แต่ความรู้สามัญมิได้ใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และการใช้เหตุผลตามหลักตรรกวิทยา จึงอาจเป็นความรู้ที่ไม่ชัดเจน และมีเหตุผลพอเพียง ด้วยเหตุนี้เอง

จึงควรศึกษาความแตกต่างระหว่างความรู้สามัญกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์คือ

- 1) ความรู้สามัญเป็นความรู้ที่ว่าด้วยข้อเท็จจริงเป็นอย่างๆ และข้อเท็จจริงเหล่านั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงไม่มีลักษณะเป็นสากล ส่วนความรู้ทางวิทยาศาสตร์ว่าด้วยลักษณะทั่วไปของข้อเท็จจริง และข้อเท็จจริงเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันเป็นลักษณะสากล
- 2) ความรู้สามัญ เป็นความรู้ที่ไม่แน่นอน มีข้อน่าสงสัยเนื่องจากเป็นความคิดส่วนบุคคล ส่วนวิทยาศาสตร์เป็นความรู้ที่แน่นอน มีหลักฐานและเหตุผลที่ได้รับการพิสูจน์และทดลองแล้ว
- 3) ความรู้สามัญเป็นความรู้ที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความคาดคะเน ส่วนวิทยาศาสตร์เป็นความรู้ที่ตรง เนื่องจากอาศัยการสังเกตที่ถูกต้องอาศัยการพิสูจน์ ทดลอง และการจัดเชิงปริมาณ
- 4) ความรู้สามัญเป็นความรู้ที่ไม่เป็นระบบ ไม่มีวิธีการของตนเอง ส่วนวิทยาศาสตร์เป็นความรู้ที่เป็นระบบและมีวิธีการของตนเอง

นอกจากนี้ ความรู้สามัญกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์จะไม่แตกต่างกันในเรื่องระดับ เนื่องจากวิทยาศาสตร์นำความรู้สามัญมาจัดระบบใหม่ให้มีเหตุผล ส่วนทฤษฎีแห่งความรู้หรือญาณวิทยาเป็นการนำเอาความรู้ทั้งสามัญและวิทยาศาสตร์มาจัดระบบใหม่ด้วยการคิดหาเหตุผลอีกต่อหนึ่ง

(2) ทฤษฎีความรู้กับอภิปรัชญากล่าวได้ว่า การศึกษาทฤษฎีแห่งความรู้เป็นการศึกษาเรื่องกำเนิดแห่งความรู้ ธรรมชาติของความรู้ ความสมเหตุสมผลของความรู้ ขอบเขตและข้อจำกัดของความรู้ ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของความรู้อย่างกว้างๆ ส่วนอภิปรัชญาศึกษาเรื่องธรรมชาติที่แท้จริงเกี่ยวกับโลก วิญญาณ หรือพระผู้เป็นเจ้า การที่เราจะเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติที่แท้จริงของโลกวิญญาณหรือจิต และพระผู้เป็นเจ้านั้นต้องอาศัยทฤษฎีแห่งความรู้เป็นเครื่องมือในการพิสูจน์ความจริงเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ ด้วย

เหตุนี้เอง อภิปรัชญาจึงต้องใช้ญาณวิทยาเป็นเครื่องมือในการค้นคว้าธรรมชาติที่แท้จริงของสิ่งที่มีอยู่ ถ้าถือว่าจะได้ประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าธรรมชาติของสิ่งที่มีอยู่จริง ทฤษฎีแห่งความรู้ย่อมเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดปรัชญานั้น กล่าวคือ แต่เดิมนักปรัชญาตั้งข้อสมมติฐานว่าสัจธรรมมีอยู่จริง และพยายามประมวลสิ่งต่างๆ ในจักรวาลว่าเป็น “สัจธรรม” โดยปราศจากการค้นคว้าถึงปัญหาว่าจะสามารถรู้มันได้หรือไม่ แต่ก็เป็นการเชื่อถือกันมาแบบฝังหัวเพราะแม้ว่าทฤษฎีแห่งความรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นหรือเป็นบันไดขั้นแรกๆ ที่นำไปสู่วิทยาศาสตร์ เห็นได้จากคำกล่าวของจอห์น ล็อก (John Locke) ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าไม่มีญาณวิทยาเป็นองค์ประกอบแล้ว ปรัชญาก็ไม่สมบูรณ์” ด้วยเหตุนี้เองทฤษฎีแห่งความรู้และอภิปรัชญาจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทฤษฎีแห่งความรู้นำไปสู่ความรู้ในสิ่งต่างๆ ความรู้ช่วยให้เข้าใจสัจธรรม และการเข้าถึงสัจธรรมต้องมีทฤษฎีแห่งความรู้ หรือวิธีการหาความรู้ มีความสัมพันธ์กับความรู้ ปัญหาเกี่ยวกับความถูกต้องและธรรมชาติของความรู้ และปัญหาที่เกี่ยวกับธรรมชาติที่แท้จริง โดยสรุปแล้วอภิปรัชญาและทฤษฎีแห่งความรู้จึงต่างพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อค้นคว้าความจริงของสิ่งทั้งหลายโดยถูกต้อง

(3) ทฤษฎีแห่งความรู้กับตรรกวิทยา กล่าวคือเนื่องจากทฤษฎีแห่งความรู้เป็นการศึกษาถึงกำเนิดธรรมชาติ ขอบเขตและความสมบูรณ์ของความรู้ ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้อย่างสมบูรณ์ ส่วนตรรกวิทยา เป็นศาสตร์แห่งการใช้ความคิดเพื่อหาความจริงหรือความรู้มาบ่อนิจดและสมอง ตรรกวิทยาศึกษาค้นคว้าถึงธรรมชาติ และความสมบูรณ์แห่งการอนุมาน (inference) ทั้งแบบนิรนัย (Deduction) และอุปนัย (induction) อย่างไรก็ตาม ตรรกวิทยาจะไม่จะต้องอภิปรัชญาแต่ทฤษฎีแห่งความรู้ต้องสืบค้นถึงเหตุปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดความรู้

เท่านั้น มิได้สืบค้นถึงรายละเอียดของขบวนการพิสูจน์ต่าง ๆ แต่ตรรกวิทยาพยายามจะสืบค้นถึงขบวนการพิสูจน์เพื่อทำให้หลักฐานการพิสูจน์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(4) ทฤษฎีแห่งความรู้กับภววิทยา (ontology) กล่าวคือ อภววิทยาเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่ศึกษาเกี่ยวกับ “สภาวะแห่งความเป็นอยู่” หรือสัตตะ (being) การแปรสภาพ (becoming) การดำรงอยู่ (existence) และประเภทของความเป็นอยู่ว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร ดังนั้น ภววิทยาจึงมุ่งสนใจกับคำถามของการมีอยู่ของสัตภาพ (entity) ต่าง ๆ หรือการมีอยู่ของสัตภาพนั้นมีอยู่อย่างไร ดำรงอยู่อย่างไร สัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ การดำรงอยู่ต่าง ๆ อย่างไร ซึ่งการศึกษาภววิทยาจะมีมุมมองแตกต่างตามแต่ละสำนักคิด เช่น ในแนวทางแบบอภิปรัชญาของปรัชญาวิเคราะห์หมองว่าธรรมชาติของความเป็นจริง (reality) นั้นต้องกล่าวถึงขั้นหรือระดับ (category) ของความเป็นจริงด้วย ซึ่งทำให้นักปรัชญาเหล่านี้มองว่าธรรมชาติของความเป็นจริงมีเบื้องหลังที่เป็นสิ่งพื้นฐาน (basic) และมีสิ่งที่เป็นอนุพันธ์ (derivatives) ตามออกมาจากสิ่งพื้นฐานเหล่านั้น เช่น เชื่อว่ามีบางอย่างเป็นเหตุกำเนิดแก่สิ่งต่าง ๆ ตามมา ด้วยเหตุนี้เอง ภววิทยาจึงเป็นปรัชญาแขนงหนึ่งของอภิปรัชญา (metaphysics) อันเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความจริงของสรรพสิ่ง ความเป็นจริงของสิ่งนั้นประกอบด้วยอะไร อะไรอยู่ในฐานะที่เป็นจริง หรือ มีอยู่จริง และความจริงที่สุด (Ultimate Reality) ที่อยู่เบื้องหลังสิ่งที่ปรากฏนั้นคืออะไร อะไรคือความจริงสูงสุดอันนั้น ความจริงสูงสุดนั้นเป็นอย่างไร เช่น ความดีคืออะไร ความยุติธรรมคืออะไร พระเจ้าคืออะไร จิตเป็นความจริงมูลฐานหรือวัตถุเป็นความจริงมูลฐาน แต่ภววิทยาจะศึกษาเรื่องความมีอยู่ ของความจริงเหล่านั้นหรือสารัตถะนั้นเป็นจริงอย่างไร โดยทั่วไปถือว่าศาสตร์ทั้งสองนี้ศึกษาเรื่องเดียวกันคือความมีอยู่ของสัตตะ (being) ความเป็น

จริงที่มีอยู่ของสรรพสิ่ง เพราะฉะนั้นจึงถือว่าศาสตร์ทั้งสองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน โดยอภิปรายตั้งคำถามว่า “What is “x” ” ส่วนภาววิทยาต้องการตั้งคำถามว่า “What is” x” เป็นต้น

(5) และสำหรับ ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีแห่งความรู้กับอัตถิภาวนิยม (existentialism) นั้น สามารถเรียนรู้ได้จากแนวคิดของมาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) ชาวเยอรมัน มีชีวิตอยู่ช่วง ค.ศ.1889-1976 และ ฌอง ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre) ชาวฝรั่งเศส ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1924-1929 เนื่องจากมีนักปรัชญาทั้งสองท่านนี้พยายามใช้ทฤษฎีแห่งความรู้เป็นเครื่องมือในการตอบคำถามต่างๆ เกี่ยวกับการดำรงอยู่หรือการมีอยู่ของสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต โดยจะพิจารณาแนวคิดของไฮเดกเกอร์ก่อน กล่าวคือ ไฮเดกเกอร์มีความสนใจทฤษฎีแห่งความรู้เพราะต้องการรวบรวมปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทฤษฎีแห่งความรู้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าทฤษฎีแห่งความรู้เป็นที่ยอมรับสืบต่อกันมา แต่ขาดฐานรองรับและบางเรื่องก็เป็นเรื่องเหลือเชื่อ นอกจากนี้ ยังพยายามจะเสนอวิธีการ แก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยวิธีของตนเอง พร้อมกับพยายามเปรียบเทียบทัศนะของเขากับทฤษฎีจิตนิยม (idealism) และทฤษฎีสัจนิยม (Realism) ซึ่งเป็นทฤษฎีใหญ่ที่เป็นที่รู้จักในวงการนักปรัชญาอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ ทฤษฎีแห่งความรู้ต้องการอธิบายอย่างชัดเจนถึงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้รู้กับสิ่งที่ถูกรู้ มิใช่จะพิจารณาแต่เพียงความปรารถนาที่จะพิสูจน์ความมีอยู่ของโลกภายนอก หรือสิ่งที่มีชีวิตอยู่รอบตัวเรา แต่ยังได้พยายามอย่างไม่หยุดยั้งที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางในเรื่องนี้ ด้วยเหตุนี้ปัญหาใหญ่ทางทฤษฎีแห่งความรู้จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับสภาวะธรรมที่แท้จริง (Reality) ในความหมายที่ว่า จะมีโลกภายนอกซึ่งสามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ การพิสูจน์นี้เองทำให้เกิด

ปัญหาทางทฤษฎีแห่งความรู้และปัญหานั้นก็เป็นปัญหาที่คลุมเครือด้วย เช่น ปัญหาที่ว่ามนุษย์สามารถรู้โลกแห่งวิญญาน และพระผู้เป็นเจ้าได้หรือไม่ ซึ่งสิ่งนี้เองจะทำให้วิชาปรัชญาคูณาเบื้อ และถูกโจมตีว่าเป็นวิชาที่ไร้สาระในเรื่องนี้ ไฮเดกเกอร์เห็นว่าการที่ปรัชญาถูกโจมตีนั้นมิใช่เกิดจากข้อบกพร่องอันมาจากการพิสูจน์ความจริง เพราะทฤษฎีแห่งความรู้ยังต้องการพิสูจน์หวังผลและประสงค์จะให้มีการพิสูจน์เรื่องทุกอย่างอยู่ตลอดเวลา เขาเห็นว่าเมื่อเรามีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการดำรงอยู่ (Existence) หรือการมีอยู่ของสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิตบนโลก ความต้องการที่จะพิสูจน์เรื่องดังกล่าวจึงหมดไป คือไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เพราะการดำรงอยู่ หรือการมีอยู่ของสรรพสัตว์ และสรรพวัตถุปรากฏชัดด้วยสภาวะของมันเอง ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เพื่อสาธิตการดำรงอยู่ เขาเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับทฤษฎีแห่งความรู้เกิดจากปัญหาการดำรงอยู่ในโลกตามสภาพความเป็นจริง เพราะสำหรับเขาแล้วเห็นว่าโลกมีการดำรงอยู่ตามความจริงที่มีมาแต่เดิม โดยไม่ต้องการพิสูจน์แล้ว

ด้วยเหตุนี้เองการที่จะเข้าใจการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตตามแนวทางอัตถิภาวนิยม จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการอภิปรายปัญหาในทฤษฎีแห่งความรู้ และการอภิปรายเรื่องสัจนิยม หรือสัจธรรมใด ๆ ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีแห่งความรู้ด้วย ดังนั้น การจะใช้ทฤษฎีแห่งความรู้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสัจธรรมจึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิต ตามปรัชญาอัตถิภาวนิยม (existentialism) และการที่จะเข้าใจเรื่องนี้อย่างแจ่มแจ้งนั้นต้องอาศัยการเข้าใจการวิเคราะห์การดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม

## ทฤษฎีว่าด้วยบ่อเกิดความรู้

ชัยวัฒน์ (2555, หน้า 102-110) กล่าวว่าที่มาแห่งความรู้ในปรัชญาตะวันตกมีทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางอยู่ 4 ทฤษฎีคือ (1) ทฤษฎีเหตุผลนิยม (Rationalism) (2) ทฤษฎีประจักษ์นิยม (Empiricism) (3) ทฤษฎีอนุมานนิยมหรือทฤษฎีความรู้เชิงประจักษ์ (Apriorism) และ (4) ทฤษฎีสัญชาตญาณนิยม (Intuitionism) หรือญาณพิเศษ (Insight) ซึ่งในที่นี้จะศึกษาเฉพาะทฤษฎีเหตุผลนิยม ดังนี้

### ทฤษฎีเหตุผลนิยม

ความพยายามที่จะตอบคำถามที่มาแห่งความรู้ของนักปราชญ์ตะวันตกมีหลายท่าน ท่านแรกคือ เรอเน เดส์การ์ตส์ (Rene Descartes) ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ.1596-1650) และเป็นบิดาแห่งปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่ ที่ได้อธิบายว่าความรู้ที่แท้จริงเกิดจากเหตุผลโดยการใช้อนุมานพิจารณาเห็นอย่างชัดเจนด้วยเหตุผล ทั้งนี้เดส์การ์ตส์ กล่าวว่า เหตุผลหมายถึง เหตุผลที่เกิดจากสัญชาตญาณหรือญาณพิเศษ (Intuition) มิใช่เหตุผลที่เกิดจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส และมีเหตุผลที่เกิดจากการวินิจฉัย (Judgment) หรือการอนุมาน (inference) หรือจินตนาการ (Imagination) แต่เป็นเหตุผลที่เกิดขึ้นโดยจิตใจที่สว่าง สงบแน่วแน่ หรือเป็นเหตุผลที่ปราศจากข้อสงสัยทั้งปวง และโดยเห็นว่สัญชาตญาณจะเกิดขึ้นโดยตรง แจ่มชัดแจ้งในตัวไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ เพราะพระเจ้าเป็นผู้เจ้าได้ประทานให้ตั้งแต่แรกเกิด ความคิดที่มีเหตุผลที่พระเจ้ามอบให้ ได้แก่ ความคิดเกี่ยวกับความเป็นเหตุและผลที่เรียกว่า เหตุการณ์ (causality) ความไม่มีที่สิ้นสุดหรือ อนันตภาพ (infinity) ความเป็นนิรันดร์หรือนิรันดภาพ (Eternity)

และเห็นว่าความคิดเกี่ยวกับพระเจ้าเป็นความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (innate ideas) ซึ่งเป็นเหตุผลจากความจริงที่ไม่ต้องการพิสูจน์ (Axiom) และคำนิยาม (Definition) ในวิชาเลขาคณิตมาสืบสนุนแนวความคิดของตน เดส์การ์ตส์เห็นว่า บทสรุปที่ได้จากคณิตศาสตร์เป็นความรู้ที่สมบูรณ์ แม้ว่าทฤษฎีความรู้ของเดส์การ์ตส์จะมีชื่อเฉพาะกลุ่มว่าเหตุผลนิยม (Rationalism) ก็ยังมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่าเหตุผลนิยมเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Rationalism) นักเหตุผลนิยม (Rationalist) เห็นว่า ความรู้ที่มีมาก่อน (A priori) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนคือมีอยู่ในจิตใจและเดส์การ์ตส์ เห็นว่าความคิดบางประเภทเท่านั้นที่เป็น Innate Ideas (ชัยวัฒน์, 2555, หน้า 102) เดส์การ์ตส์ เห็นว่าคณิตศาสตร์ให้ความจริงที่ตายตัว เพราะคณิตศาสตร์เริ่มต้นด้วยความจริงที่เห็นได้แจ่มชัดที่ใคร ๆ ไม่สามารถจะโต้แย้งได้จากความจริงนี้จึงใช้วิธีการอนุมาน (Deduction) สรุปความจริงใหม่ ๆ ออกมา ถ้าบทสรุปแต่ละขั้นถูกต้องสิ่งที่ได้จากวิธีการอนุมานก็ถูกต้องด้วย ข้อสำคัญคือ สิ่งเริ่มต้นจะจริงแท้แน่นอนอย่างไรและได้มาอย่างไรในประเด็นนี้ เดส์การ์ตส์ ให้ใช้วิธีสงสัย โดยมีหลักว่า เมื่อจะเชื่อสิ่งใดก็ต้องสงสัยจนสามารถขจัดความสงสัยออกไปได้จนถึงความคิดที่เด่นชัดถูกต้อง เดส์การ์ตส์เห็นว่าเมื่อเรามีความรู้สักสิ่งก็เพียงใช้ความคิดให้จิตทำงาน เพื่อแสวงหาคำตอบหรือค้นหาความจริงตามหลักการเบื้องต้น ดังนี้

(1) ต้องยอมรับว่าอะไรเป็นความจริงจนกว่าเราจะเห็นประจักษ์ด้วยตนเองว่าเป็นเช่นนั้น

(2) จะต้องวิเคราะห์แยกแยะความรู้ของเราออกให้เด่นชัด

(3) จะต้องใช้ความคิดให้สอดคล้องตามหลักตรรกวิทยา

(4) จะต้องพิจารณาถึงผลที่เราคิดได้

เดส์การตส์ จึงเห็นด้วยกับความคิดที่ติดตัวมาแต่แรกเกิด (Innate Idea) ว่าเป็นความคิดที่พระผู้เป็นเจ้าประทานให้ และไม่ยอมรับความคิดที่มาจากประสบการณ์ ส่วนความคิดที่มีอยู่ภายในเรียกว่า A priori นั้น เป็นสิ่งที่มาก่อนประสบการณ์ความคิดที่มีลักษณะ A priori จึงเป็นความคิดที่มีเหตุผลทำให้เรามีความรู้แน่นอน ด้วยเหตุนี้ เดส์การตส์ จึงปฏิเสธความรู้ทุกอย่างที่มาจากประสบการณ์และเห็นว่าความรู้ทุกชนิดเกิดจากประสบการณ์เป็นความรู้ที่หลอกลวงและบิดเบือนความจริง ดังนั้น เดส์การตส์จึงสร้างปรัชญาของตนบนรากฐานแห่งความสงสัย เขาสงสัยทุกอย่างเพราะเขาเห็นว่า การสงสัยคือการคิด เขาได้พยายามคิดเกี่ยวกับตัวเองจนเข้าใจตัวเอง และได้กล่าว (ในภาษาฝรั่งเศส) ว่า “Je pense, donc je suis” หรือ “I think, therefore, I am” ซึ่งหมายถึงว่า “ด้วยความคิด ข้าพเจ้าจึงมีอยู่” เขาเห็นว่าความรู้แจ้งในความเป็นอยู่ของตัวเองเป็นความคิดที่พระผู้เป็นเจ้าได้ประทานให้เป็นสัญชาตญาณที่รู้แจ้งด้วยตนเอง โดยปราศจากข้อสงสัยใดๆ พระผู้เป็นเจ้าจึงมีอยู่และความมีอยู่ของโลกภายนอกก็โดยอาศัยความมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้า

สำหรับนักปรัชญาที่มีความเห็นสอดคล้องกับเดส์การตส์ก็เช่น เบเนดิก สปิโนซา (Benedict Spinoza) ชาวดัชท์ (เนเธอร์แลนด์) มีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1632 - 1667 โดยสปิโนซาอธิบายว่าทฤษฎีบ่อเกิดแห่งความรู้ที่มาจาก Innate Ideas โดยกล่าวว่าพระเจ้าเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย พระองค์เป็นเนื้อสารหรือแก่นสาร (substance) คือเป็นหลักของตัวเอง เป็นอนันต์ ไม่มีขอบเขต ไม่มีที่สิ้นสุด และปรากฏออกมาในรูปลักษณะต่างๆ ในธรรมชาติอย่างเป็นอนเอกอนันต์ หน้าที่สิ้นสุดไม่ได้ การคิด และการกินก็เป็นส่วนหนึ่งของพระผู้เป็นเจ้า สปิโนซา

เห็นว่าจิตที่สร้างมโนภาพหรือความคิด (ideas) เป็นต้นเหตุของจิตรู้สำนึก (consciousness) ดังนั้น จิตจึงเป็นตัวคิดคำนึง จินตนาการ สังเกต และพิจารณา เพราะเห็นว่าจิตเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับร่างกาย ด้วยเหตุนี้ จิตและร่างกายนี้เองที่เป็นเหตุให้เกิดความรู้ เจตจำนง ภูพธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางฟิสิกส์

### ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

หากพิจารณาในมิติประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีความเป็นมายาวนานหลายพันปี เห็นได้จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนครรัฐโบราณในอดีต เช่น ระหว่างนครรัฐสุเมเรียนในเมโสโปเตเมียในช่วง 3,500 ปี ก่อนคริสตกาล (ปัจจุบันคือทางใต้ของอิรัก) ซึ่งนครรัฐดังกล่าวนั้นถูกแบ่งแยกโดยใช้เขตแดนหรือพรมแดนธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ และหิน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐอริปไตยหรือปฏิสัมพันธ์ของรัฐ-ชาติสมัยใหม่นั้นเริ่มต้นขึ้นภายหลังการลงนามในสนธิสัญญาเวสฟาเลียเพื่อยุติสงครามศาสนา 30 ปี (ค.ศ.1618 - 1648) ระหว่างรัฐคาทอลิก และรัฐโปรเตสแตนต์ในยุโรปตะวันตก ซึ่งสนธิสัญญานี้ได้กำหนดคุณสมบัติของรัฐสมัยใหม่ว่าต้องประกอบด้วยดินแดน ประชากร รัฐบาล และอธิปไตย หรือที่เรียกว่า “Westphalian sovereignty” ทำให้เกิดรัฐ-ชาติสมัยใหม่ในเวทีการเมืองโลกที่อยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของ “รัฐอธิปไตย” รัฐที่รุกราน ก้าวร้าวอาจต้องถูกจำกัดโดยใช้การถ่วงดุลอำนาจระหว่างรัฐ (balance of power) ด้วยเหตุนี้ ระบบระหว่างประเทศตั้งแต่ ค.ศ.1648 - กลางศตวรรษที่ 20 จึงมีลักษณะเป็นระบบดุลอำนาจหลายขั้วจนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ.1945-1992) การแบ่งขั้วอำนาจโลกมีสองขั้วคือระหว่างโลกเสรีที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำและฝ่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ นำโดยสหภาพโซเวียตและเมื่อสหภาพโซเวียตล่ม

สลาย โลกมีลักษณะเป็นหลายขั้วทางเศรษฐกิจ และขั้วเดียวทางการทหาร ประเทศที่อำนาจทางทหารสูงสุดคือสหรัฐฯ ในต้นศตวรรษที่ 21

ทั้งนี้ บรรทัดฐานหรือแนวคิดรัฐเอกราชหรือรัฐอธิปไตยได้กระจายไปสู่ อเมริกาและทวีปอื่นๆ จนทั่วประชาคมโลก ทำให้เกิดเป็นสังคมรัฐเอกราชที่ต่าง ต้องมาปฏิบัติสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความสัมพันธ์ ข้ามพรมแดนในมิติต่างๆ อย่างหลากหลายทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จน ทำให้สมาชิกสหประชาชาติเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จากที่เริ่มจัดตั้งหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ.1945) ประมาณ 50 รัฐเป็น 193 รัฐใน ค.ศ. 2018 อีกทั้งยังมีจำนวนรัฐเอกราชในโลกอีกมากที่ยังไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในโลกจึงมีบรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อกันทั้งกฎเกณฑ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ และเงื่อนไขทางการเมืองของโลก ที่รัฐมหาอำนาจในซีกโลกตะวันตกกำหนดให้เดิน เช่น เงื่อนไขด้านประชาธิปไตย เสรีนิยม การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และการรักษาสันติภาพโดยสันติวิธี ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตามความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รอบด้านและในหลายระดับคือ ทั้งในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับสากลในเวทีโลกผ่าน องค์การสหประชาชาติ องค์การระหว่างรัฐบาลด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่าง หลากหลายในปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในฐานะสาขาวิชาใช้ภาษาอังกฤษว่า International Relation โดยเรียกย่อๆ ว่า “IR” โดยใช้ I และ R ตัวใหญ่ก็เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของปรากฏการณ์ต่างๆ ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง

ประเทศทั่วไป (international relation) กับสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ “IR” ในฐานะที่เป็นสาขาหนึ่งของรัฐศาสตร์นั้น เริ่มต้นในหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่ยุโรปในอังกฤษในความพยายามที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐที่จะนำไปสู่สงครามใหญ่ๆ ระดับโลก โดยเฉพาะขณะนั้น อังกฤษเป็นศูนย์อำนาจโลก จึงมีการก่อตั้งสาขาวิชานี้ในมหาวิทยาลัยเวลส์ (University of Wales) ปัจจุบันคือ Aberystwyth University (Reiter, 2015) จากนั้นก็ได้มีการขยายการศึกษาออกไปอีกในช่วงต้นทศวรรษที่ 1920 ที่ London School of Economics ที่เรียกว่า Department of International Studies และใน ค.ศ.1927 ได้มีการศึกษา IR ที่สถาบันการศึกษาระดับสูงด้านต่างประเทศ (Institut Universitaire de Hautes etudes International) ที่เจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ เพื่อจัดเตรียมบุคลากรเพื่อเข้าทำงานในสันนิบาตชาติ (League of Nations) และในช่วงท้ายของทศวรรษที่ 1920 ก็ได้มีการศึกษา IR กันอย่างกว้างขวางในสหรัฐฯ เช่น การจัดตั้ง School of International Relations ที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย สำหรับมหาวิทยาลัยชิคาโกนั้นได้เปิดการศึกษาระดับปริญญาในด้านนี้ใน ค.ศ.1928 และได้มีการเปิดสาขาดังกล่าวอย่างกว้างขวางต่อไปที่ The Fletcher School of Law and Diplomacy โดยความร่วมมือของ Tufts University และมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และใน ค.ศ.1965 ได้เปิดการศึกษาด้าน IR ในระดับปริญญาที่แคนาดาที่ Glendon College และ Norman Paterson School of International Affairs เป็นต้น

คาร์ล ดับเบิลยู ดอยช์ (Karl W. Deutsch) มีชีวิตอยู่ช่วง ค.ศ.1912 - 1922 เป็นนักวิชาผู้บุกเบิกด้านรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งศึกษาด้านสงคราม

สันติภาพ ชาตินิยม ความร่วมมือ และการคมนาคม โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ในการศึกษาสังคมศาสตร์และรัฐศาสตร์ ใน ค.ศ. 1978 เขาได้เขียนหนังสือเรื่อง “The Analysis of International Relations” ได้ให้ความหมายของความสัมพันธระหว่างประเทศว่า “ความสัมพันธระหว่างประเทศประกอบด้วยพฤติกรรมและการกระทำทั้งหลายของรัฐที่มีต่อกันโดยปราศจากการควบคุมอย่างเพียงพอ” ซึ่งหมายถึงว่าโลกเราทุกวันนี้ยังไม่มีเครื่องมือหรือองค์กรใดที่จะสามารถควบคุมพฤติกรรมของรัฐได้อย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของรัฐในเชิงลบ แม้แต่องค์การสหประชาชาติก็ยังประสบความล้มเหลวในการแก้ปัญหาสันติภาพหากมหาอำนาจไม่ให้ความร่วมมือ โดยการศึกษาความสัมพันธระหว่างประเทศมีขอบเขตครอบคลุมถึงวิชาหลักๆ คือ วิชาการเมืองระหว่างประเทศ วิชากฎหมายระหว่างประเทศ วิชาประวัติศาสตร์การทูต วิชาองค์การระหว่างประเทศ วิชาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และวิชาว่าด้วยการศึกษาเชิงภูมิภาค ส่วนจุดมุ่งหมายในการศึกษาความสัมพันธระหว่างประเทศนั้น ยอร์ช เอฟ เคนนัน (George F. Kenan) มีชีวิตช่วง ค.ศ. 1904-2005 กล่าวว่ามี 2 ประการคือ 1) เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธระหว่างประเทศ 2) เพื่อเป็นการเตรียมบุคคลไปประกอบอาชีพด้านความสัมพันธระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นทั้งงานภาครัฐบาลและเอกชน หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธระหว่างประเทศ วิชาความสัมพันธระหว่างประเทศจึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นวิชาที่ว่าด้วยสันติภาพและการอยู่รอดของประชาคมโลก ตลอดจนแนวทางปฏิบัติของรัฐ เพื่อรักษาสันติภาพและการอยู่รอดดังกล่าวนั้น ซึ่งเป็นที่สนใจอย่างกว้างขวางทั่วโลก (ฐิติวุฒ, หน้า 1)

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันการศึกษาในสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีประเด็นศึกษามากขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เช่น ประเด็นศึกษาด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ความมั่นคงระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์ อาชญากรรมข้ามชาติ ความมั่นคงของมนุษย์ สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางเพศ ผู้ก่อการร้าย ตลอดจนปัญหาสภาพแวดล้อมโลก หรือปัญหาโลกร้อนที่เป็นภัยร่วมของมนุษยชาติทั้งโลกที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมแก้ไข

## ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 มีจุดประสงค์สำคัญคือ (1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (2) เพื่อศึกษาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 และ (3) เพื่อศึกษาประโยชน์และข้อจำกัดของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า (1) การศึกษาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เริ่มต้นจากงานเขียนของ อี. เอช. คาร์ร (E. H. CARR) เรื่อง The Twenty Years Crisis, 1919-1939 พิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. 1940 และงานเขียนของ Hans J. Morgenthau เรื่อง Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace พิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. 1948 ซึ่งเสนอมุมมองในสำนักสังคมนิยมหรือการเมืองเพื่ออำนาจ ขณะเดียวกันก็ยังรักษามุมมองด้านเสรีนิยม หรืออุดมคตินิยมในความร่วมมือระหว่างรัฐไว้ ทั้งนี้ โดยวิตกว่าแนวคิดด้านสังคมนิยมแต่เพียงลำพังอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ และการพยายามจะปฏิรูประบบระหว่างประเทศที่ละเลยสั่งกบในการต่อสู้เพื่อ

อำนาจจะนำไปสู่ความล้มเหลวอย่างยิ่ง เห็นได้จากการที่อังกฤษผ่อนปรนเยอรมนี ทำให้เยอรมนีได้ใจจนนำไปสู่การบุกโปแลนด์ ทำให้เกิดเป็นสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น และการสร้างสันติภาพ โดยการจัดตั้งสันนิบาตชาติก็ต้องล้มเหลวลง ในที่สุด ในช่วงนี้แนวคิดสังคมนิยมและเสรีนิยมจึงมีบทบาทสำคัญในการเมืองโลก

(2) ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลักในศตวรรษที่ 21 ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ สำนักสังคมนิยม สำนักเสรีนิยม สำนักการประกอบสร้าง นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีอื่นๆ อีก เช่น สำนักมาร์กซิสต์ใหม่ ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศ เช่น ทฤษฎีสตรีที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทสตรีในเวทีโลกและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทฤษฎีกรีน ซึ่งเน้นศึกษาด้านความร่วมมือ ด้านสภาพแวดล้อม และปัญหาข้ามชาติเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ตลอดจนบทบาทของสภาพแวดล้อมต่อระบบระหว่างประเทศ (3) ประโยชน์ของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคือ เป็นกรอบความคิดในการอธิบายถึงสาเหตุของปรากฏการณ์และคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จนทำให้เกิดการตระหนักในตนเอง (self-awareness) ในการจะเลือกประยุกต์ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามอำนาจหรือขอบเขตที่ทฤษฎีจะอธิบายได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ที่ต้องการอธิบาย ส่วนข้อจำกัดของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็คือ แต่ละทฤษฎีมีอำนาจในการอธิบายปรากฏการณ์แตกต่างกันตามประเด็นปัญหาที่ต้องการอธิบาย ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งจึงมิใช่ยาสามัญประจำบ้านที่จะรักษาโรคได้ทุกโรค

## อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเริ่มมีพัฒนาการศึกษากันในสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่มหาวิทยาลัยเวลในอังกฤษ โดยมีการศึกษางานเขียนของ อี.เอช.คาร์ร เรื่อง *The Twenty Years Crisis, 1919-1939* ใน ค.ศ.1940 และงานเขียนของ ฮัน เจ. มอร์เกนทอ ในเรื่อง *Politic among Nations: The Struggle for Power and Peace* ใน ค.ศ.1948 โดยคาร์ร มองว่าในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีความขัดแย้งมากกว่าความร่วมมือ เพราะมีความไม่เท่าเทียมกันในโลก ส่วนมอร์เกนทอ มองว่าการเมืองโลกก็คือการต่อสู้เพื่ออำนาจ โดยยกตัวอย่างผู้นำเผด็จการในยุโรป และเอเชียในช่วงสงครามโลก เช่น ฮิตเลอร์ มุสโสลินี สตาลิน และผู้นำญี่ปุ่น (Morgenthau, 2011) โดยทั้งสองท่านต่างเป็นนักคิดสำนักสังคมนิยม ซึ่งมีความเห็นว่าการจะแก้ไขปัญหาสันติภาพได้ก็ด้วยการเข้าใจสาเหตุของสงครามและธรรมชาติของการเมืองโลก เพราะแนวคิดเสรีนิยมหรืออุดมคตินิยมไม่อาจจะประสานผลประโยชน์ของชาติได้ เพราะประเทศที่ร่ำรวยก็จะรักษาสถานะของตนเองไว้ (Carr, 1940) เห็นได้จากบุกโปแลนด์ของฮิตเลอร์ใน ค.ศ.1939 ที่นำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 แม้ว่าจะมีการจัดตั้งสันนิบาตชาติแล้ว เพื่อสร้างสันติภาพหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ตามแนวทางเสรีนิยม และอุดมคติ

อย่างไรก็ดี มอร์เกนธอ ก็ยังรักษามุมมองด้านอุดมคตินิยม หรือความร่วมมือระหว่างประเทศไว้ โดยมองว่าแนวทางอุดมคตินิยมมาจากพลักดันดีของมนุษย์ ทั้งนี้ ในช่วงสงครามโลกและระยะหลังสงครามโลกทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเด่นๆ ก็คือสำนักสัจนิยม และเสรีนิยมหรืออุดมคตินิยม ต่อมาได้มีพัฒนาการเกิดขึ้นของทฤษฎีย่อยๆ ต่างๆ จำนวนมากที่อธิบายประเด็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเวทีโลก จนปลายศตวรรษที่ 20 จึงมีการเกิดขึ้นของสำนักประกอบสร้าง ทั้งนี้ ทฤษฎีดังกล่าวก็ยังเป็นทฤษฎีหลักที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์โลกในสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมาจนถึงศตวรรษที่ 21 แม้จะมีทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอื่นๆ เกิดขึ้นอีกมากตามพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก

2. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากแนวความคิดทฤษฎีที่มุ่งอธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ระหว่างประเทศและผลกระทบต่อการเมืองโลก นักศึกษาวิชาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะมีความได้เปรียบในการอธิบายที่มาที่ไปของสถานการณ์โลกว่ามีที่มาจากไหน และจะดำเนินต่อไปอย่างไรตามแนวทางของทฤษฎีบ่อเกิดแห่งความรู้ที่มีที่มาจากทฤษฎีเหตุผลนิยม ตามความเห็นของสปิโนซาที่ว่าจิตสร้างมโนภาพ จินตนาการ สังเกต เพราะจิตคู่กับร่างกาย ด้วยเหตุนี้จิตและร่างกายจึงเป็นเหตุให้เกิดความรู้ เจตจำนง ภูพธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางฟิสิกส์ (ชัยวัฒน์, 2555, หน้า

102-110) ซึ่งในทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะสำนักสังคมนิยมได้อธิบายสาเหตุของสงคราม และความขัดแย้งว่ามาจากธรรมชาติมนุษย์ โดยเห็นได้จากงานเขียนของ ฮันส์ เจ. มอร์เกนทอ ที่ว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่เห็นแก่ตัวและประโยชน์ส่วนตน แสวงหาอำนาจจนนำไปสู่การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งดังกล่าว (Morgenthau, 2005) ส่วนสำนักเสรีนิยมในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็นำแนวคิดของจอห์นล๊อคที่สนใจในธรรมชาติมนุษย์มากจนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความคิดทางการเมือง โดยกล่าวว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมสิทธิธรรมชาติที่ต้องแสวงหาสันติภาพ เสรีภาพ และกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจากแรงงานที่ตนลงไป และเป็นสิทธิที่ไม่อาจพรากออกจากมนุษย์ได้ (Ebenstein, 1960) แนวคิดของล๊อคได้ถูกต่อยอดโดยอดัม สมิท ในเรื่องความมั่งคั่งแห่งชาติที่เน้นให้รัฐบาลใช้นโยบายการค้าเสรี ซึ่งส่งผลให้ยุโรปนานโยบายตลาดเสรีมาใช้ ตั้งแต่ยุคอาณานิคมจนกลายมาเป็นโลกทุนนิยม ซึ่งมีหลักสำคัญคือ กฎแห่งการทำงานที่ทุกคนต่างต้องทำงาน เพื่อแสวงหาปัจจัยการผลิตเพื่อการยังชีพและความสะดวกสบายของชีวิตโดยมีแรงจูงใจคือ การมุ่งประโยชน์ส่วนตน (self-interest) สำนักเสรีนิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงเน้นความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการค้า นวัตกรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการอธิบายธรรมชาติมนุษย์ของล๊อค และสมิท กล่าวคือ ล๊อคมองว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนา เรียนรู้ สังคมประสบการณ์ก้าวหน้าต่อไปได้ ดังที่เขากล่าวไว้ในทฤษฎีประจักษ์นิยมว่าความรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์และ

ประสบการณ์หมายถึง ประสบสัมผัส ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ซึ่งเป็นความรู้ที่ชัดเจนและแจ่มแจ้ง ส่วนสมิธ ได้กล่าวถึงการมุ่งประโยชน์ส่วนตนหรือทำไรที่เป็นแรงบันดาลใจสำคัญของมนุษย์ในการทำการค้า จึงทำให้ทุนนิยมก้าวหน้า พัฒนาได้ไกลจนมาถึงสังคมในปัจจุบันซึ่งเป็นแรงผลักดันความมั่งคั่งร่ำรวยในมนุษย์ที่ต้องการสะสมครอบครองทรัพย์สินและความร่ำรวยมากขึ้นตลอดเวลา จึงอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดในสำนักเสรีนิยมสะท้อนธรรมชาติมนุษย์ในเวทีโลก นอกจากนี้ การมาถึงของสำนักประกอบสร้างในปลายศตวรรษที่ 20 โดย อเล็กซานเดอร์ เวนด์ ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ทางจิตวิสัย การมีความคิดเห็นร่วม บรรทัดฐานการให้คุณค่าของรัฐต่างๆ ในเวทีโลก โดยมองว่าการเมืองโลกถูกชี้นำโดยปฏิสัมพันธ์ทางจิตวิสัย และโครงสร้างทางความคิดของมนุษย์ ปัญหาในเวทีโลกซึ่งมาจากใจคนมากกว่าวัตถุวิสัย และความคิดจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีทางของรัฐ เป้าหมายของรัฐและบทบาทของรัฐในเวทีโลก (Wendt, 1999) สำนักสังคมนิยม สำนักเสรีนิยม และสำนักประกอบสร้างชี้ให้เห็นถึงมุมมองหลักๆ ของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ต่างมองปัญหาต่างๆ ในเวทีโลกทั้งมิติความขัดแย้ง ความร่วมมือ และบทบาทของรัฐต่างมีที่มาจากธรรมชาติมนุษย์ แต่ในมิติที่แตกต่างกันไปนั่นคือด้านหนึ่งคือการทำลายหรือสงครามกับอีกด้านคือ การสร้างสรรค์ การพัฒนา การค้า ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวยังคงเป็นเครื่องมือหรือทฤษฎีหลักในการอธิบายปรากฏการณ์ระหว่างประเทศมาจนถึงศตวรรษที่

21 และต่อๆ ไป สิ่งที่น่าสนใจก็คือปรากฏการณ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทุนนิยมส่งผลต่อการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม และทำให้โลกเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในต้นศตวรรษที่ 21 นี้จึงมีพัฒนาการของทฤษฎีในการอธิบายสถานการณ์โลกที่น่าสนใจ เช่น ทฤษฎีการเมืองขั้วเดียว ทฤษฎีกรีน ทฤษฎีสตรี และแนวคิดเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นต้น

3. ข้อที่น่าพิจารณาในการศึกษาทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็คือประโยชน์และข้อจำกัดของทฤษฎีและโดยที่ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีคุณค่าในการจัดระบบความรู้เพื่อตอบคำถามอย่างถูกต้องด้วยตนเอง (Dougherty & Pfaltzgraff, 1972) ดังนั้นการอธิบายสาเหตุความเป็นมาและพิจารณาแนวโน้มของสถานการณ์ความขัดแย้ง ความร่วมมือ และบทบาทของรัฐในเวทีโลกจึงเป็นการแสวงหาความรู้ของตนเองโดยตนเอง เพื่อให้เกิดการตระหนักในตนเองที่จะเลือกใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับปรากฏการณ์ระหว่างประเทศที่ต้องการจะอธิบาย เนื่องจากทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีหลากหลาย ตามประเด็นปัญหาของโลก ด้วยเหตุนี้การแสวงหาความรู้ดังกล่าวจึงเป็นไปในแนวทางของทฤษฎีว่าด้วยบ่อเกิดแห่งความรู้ (ชัยวัฒน์, 2555, หน้า 102-110) อย่างไรก็ดี โดยที่ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีใช้ยาสามัญประจำบ้านที่จะรักษาโรคได้ทุกโรค (Morgan,

1981) การจะนำทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมาอธิบายปรากฏการณ์จึงต้องอาศัยการตระหนักในตนเองที่จะนำทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการอธิบายให้ตรงประเด็น เนื่องจากทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีอำนาจการอธิบายแตกต่างกัน ซึ่งสิ่งนี้ก็คือข้อจำกัดของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

### ข้อเสนอแนะ

(1) ศึกษาติดตามทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศใหม่ๆ ในต้นศตวรรษที่ 21 เช่น ทฤษฎีการเมืองขั้วเดียว ซึ่งอธิบายความเหนือกว่าด้านการทหารของสหรัฐฯ ที่พัฒนาต่อยอดมาจากทฤษฎีสัจนิยมใหม่ของเคนเนดี วอลท์

(2) ศึกษาติดตามทฤษฎีที่อธิบายประเด็นสำคัญในเวทีโลก เช่น ทฤษฎีสตรี (Feminism) ทฤษฎีกรีน (Green Theory) หรือทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยละเอียด (3) ศึกษาติดตามการตีความและมุมมองทางวิชาการต่างๆ ที่มีต่อสำนักประกอบสร้างในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

## เอกสารอ้างอิง

กิริติ บุญเจือ. (2533). *ทฤษฎีแห่งความรู้*. ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562 จาก

<http://www.bananjomyut.com>

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน. (2555). *ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้)*. กรุงเทพฯ: สาสะ  
พิมพ์การ.

จิตติวุฒิ บุญยวงศ์วิวัชร. (2551). *ลักษณะทั่วไปของการศึกษาความสัมพันธ์  
ระหว่างประเทศ*. ค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2561 จาก [http://www01blog-  
post-1051. Html?m=1](http://www01blog-post-1051.html?m=1)

นรุตม์ เจริญศรี. (2556). *ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. เชียงใหม่: บีบี  
ก๊อปปีปริ้นซ์.

ปานทิพย์ สุภนกร. (2538). *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์  
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Affarsi, H. (2017). *The major theories of international relations*. Retrieved  
July 12, 2018, from [https://www.profolus.com/topics/major-theories-  
of-international-relations/](https://www.profolus.com/topics/major-theories-of-international-relations/)

Aron, R. (1966). *Peace and War: A Theory of International Relations*. New  
York: Doubleday & Company.

Burcill, S. (2005). *Theories of International Relations*. New York: Palgrave  
Macmillan.

Carr, E. H. (1940). *The Twenty Years' Crisis United Kingdom*. New York:  
Palgrave Macmillan.

- Cristol, J. (2017). *International Relations Theory*. Retrieved April 11, 2018, from <http://www.oxfordbibliographies.Com/view/document/obo-9780199743292/obo-9780199743292-0039.xml>
- Deutsch, K. (1978). *The Analysis of international Relations*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Dougherty, J. & Pfaltzgraff, R.L. (1972). *Contending theories of International Relations: A Comprehensive Survey*. New York: Free Press.
- Ebenstein, W. (1960). *Great political thinkers Plato to the present*. New York: Halt, Rinehart and Winston.
- Griffiths, M. (2007). *International Relations Theory for the Twenty-First Century*. London: Routledge.
- Mcglinchey, S. (ed) . (2017). *International Relations Theory*. Retrieved June 13, 2018 from <http://www-e-ir.info/wp-content/uploads/2017/11/international-Relations-Theory-E-IR.pdf>.
- Milner, H. (1997). *Institutions and Information: Domestic Politics and International Relations*. New Jersey: Princeton University Press.
- Morgan, P. (1981). *Theories and Approaches to International Politics: What are we to think?*. New Jersey: Transaction Books.
- Morgenthau, H. J. (2011). *Politics Among Nations: The struggle for Power and Peace*. Boston: McGraw-Hill.

- Monteiro, N. (2014). *Theory of Unipolar Politics*. New York: Cambridge University Press.
- Oprisko, R. (2013). *IR Theory's 21<sup>st</sup> Century Experiential Evolution*. Retrieved May 16, 2018 from <https://www.e-ir.info/2013/05/25/the-fall-of-the-state-and-the-rise-of-the-individuals-ir-theorys-21st-century-experiential-evolution/>
- Reiter, D. (2015). "Should We leave behind the Subfield of international Relations?". *Annual Review of Political Science* 18(1), 81-499.
- Sen, G. (2014). *International Relations and International Security in the 21<sup>st</sup> Century: The World in Transition*. New Delhi: KW Publishers Pvt Ltd.
- Skidmore, W. (1979). *Theoretical Thinking in Sociology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Snyder, J. (2004). "One World, Rival Theories". *Foreign Policy*, 145 (52),.
- Wendt, A. (2000). *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.